

SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference

Toronto, Canada

17-19 April 2025

Toronto, Canada

2025

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО
ТА МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПОСЛУГ**

Титаренко Любов Михайлівна,

к.,е.,н.,доцент

Національний університет «Полтавська

Політехніка імені Юрія Кондратюка»

м. Полтава, Україна

Анотація: Досліджено роль та зміни, що відбуваються в сфері послуг; її вплив на розвиток ринку товарів внутрішнього та міжнародного рівня. Показано, що зростання сфери послуг обумовлюється такими факторами, як технологічний прогрес, глобалізація та зміна споживчих уподобань. Виявлено напрями розвитку сфери послуг в економіці України в умовах воєнного стану.

Ключові слова: ринок послуг, економічний розвиток; глобальні трансформації; глобальні ризики, торговельна війна.

Перед Україною стоїть величезний виклик – зайняти гідне місце на міжнародному ринку послуг в умовах російського вторгнення та посилення торговельної війни. на світовому ринку. Особливим викликом має бути відбудова економіки. Відколи почалася збройна агресія РФ, держава втратила здатність нормально функціонувати, а перспективи її розвитку суттєво обмежені.

Ринок послуг – це складна система міжнародних економічних відносин та світовий комплекс спеціалізованих ринків, що постійно розвиваються як структурно так і за обсягом. Класифікація послуг підлягає періодичному перегляду, як на національному так і на міжнародному рівні, оскільки структура сфери послуг постійно змінюється. Насамперед зміни в класифікації відбуваються через виникнення абсолютно нових видів послуг або через виділення у самостійну галузь тих видів послуг, які раніше були допоміжними.

Торгівля товарами та послугами має загальні риси. Багато товарів виробляються і реалізуються за допомогою трансакцій, які схожі на трансакції послуг, де клієнт висуває специфічні вимоги виробникові. Яскравим прикладом є товари, зроблені на замовлення, які можна продати після встановлення особистих контактів, отримання інформації. У сучасних умовах господарювання послуги водночас можна вважати як предметом торгівлі на національному або світовому ринку, так і потужним чинником динамічного розвитку останнього, який щораз більше визначає його параметри, тенденції і характер взаємодії суб'єктів на різних ринках. В розвинутих країнах сектор послуг перевищує половину отриманих прибутків. Водночас торгівля послугами розвивається більш швидкими темпами, ніж зовнішня торгівля загалом

Тому реальною загрозою для стабільного розвитку ринків послуг постає торговельна війна між лідерами світової економіки США та Китаю за перерозподіл сфер впливу. Підвищення тарифів на товари впливають на дослідження та утримання послуг навколо цих товарів. В реальності головні суперечності сконцентровані у сфері технологій та інновацій, насамперед, інформаційно-комунікаційних. Тобто торговельна війна, насправді, є технологічно-інформаційно-торговельною, а технологія та інформація – це сфера послуг.

Уповільнення торгівлі товарами впливає на послуги, які є ключовими як для внутрішнього переміщення товарів, так і для експортно-імпортних операцій. Так в Україні сформувався значний дефіцит зовнішньої торгівлі товарами –29,1 млрд дол, що виник унаслідок проблем у логістиці, руйнування країною-агресоркою виробничих потужностей, транспорту, енергетичної інфраструктури [1]. Це зумовлює необхідність задовольняти потреби внутрішнього ринку, зокрема за рахунок імпорту для оборонного та енергетичного секторів (енергетичне обладнання та електроенергія), а також відновлення й створення нових потужностей виробництва товарів і послуг в інших секторах економіки.

За підсумками 2024 року в Україні спостерігається нарощування на 13 %, (до 112,3 млрд дол.) вартісних обсягів зовнішньої торгівлі товарами, також на 26 % (до майже 160 млн т) збільшуються її фізичні обсяги. Отже, продовжується стабілізація зовнішньої торгівлі товарами, показники якої, однак, поки що не досягли рівня 2021 р., тобто рівня до початку повномасштабної збройної агресії РФ проти України [2].

Повномасштабна війна значно вплинула на обсяги, напрямки, а також склад українського експорту та імпорту послуг., Експорт послуг у 2024 році зріс на 3,8% і досяг 17,2 млрд. дол..До спектру послуг відносяться: комп'ютерні послуги,технічні і торгові послуги, транспортні послуги, фінансові послуги, професійні послуги, управлінські консультації та інші. Водночас комп'ютерні послуги скоротилися на 4,2%, до 6,4 млрд дол., тоді як транспортні послуги зросли на 7,7%, до 4,1 млрд дол. Сегмент професійних послуг та управлінських консультацій зріс майже на 15%, а технічні й торгові послуги – на 11% [3]. У імпорті послуг у 2024 році найбільшою є частка послуг у сфері подорожей – на 14,24 млрд доларів або 62,5% від загальної вартості імпорту послуг. Зокрема, особисті подорожі – 11,02 млрд доларів (48,3%) та ділові подорожі – 3,32 млрд доларів (14,6%) [3].

У нових умовах посилення безпекових ризиків визначального значення набуває контроль національних урядів над ключовими компонентами системи виробництва й обігу для їх гармонізації з інтересами зміцнення національної безпеки – навіть ціною істотних додаткових витрат [4]. У свою чергу, це означає формування інформаційних передумов для зростаючої дивергенції моделей національного економічного розвитку, для яких фактор довгострокової безпеки стає найважливішим.

Українські ІТ-компанії успішно інтегруються в глобальний експорт, що дає їм можливість не лише утримувати й розвивати партнерські відносини, а й краще розуміти своїх клієнтів та глобальні тенденції. Наразі ІТ-сфера – єдина з топ-5 експортерів, яка за останні 5 років наростила свою частку в експорті. Серед загального експорту України (товарів та послуг) ІТ-індустрія посідає

друге місце, а серед експорту послуг – перше. ІТ-галузь також посідає друге місце за долею в економіці (за ВВП).

Українське ІТ вже четвертий рік активно змінює бізнес-процеси та робить вагомий внесок в обороноздатність і економічну стійкість країни. Національні фахівці працюють у цифровому вимірі війни – від технологій на полі бою до кібербезпеки. Незважаючи на виклики війни, мобілізацію, міграцію кадрів та економічну невизначеність, ІТ-індустрія зберегла близько 5% ВВП у 2024 році [3]. У 2025-му ця сфера має реальний потенціал для зростання завдяки відкладеному попиту. Українське ІТ формує майбутнє країни - інноваційне, конкурентоспроможне та стійке до викликів часу,

У географічному розподілі українського ІТ-експорту все очікувано – основними ринками для нас є ті, що також найбільш маржинальні - перш за все США та Європа. Це свідчить про високу конкурентоспроможність та великий попит на українські ІТ-рішення. Широка географія експорту – ми експортуємо ІТ-послуги у 147 країн світу - підтверджує довіру міжнародних клієнтів та значний потенціал для подальшого розвитку галузі.

Сполучені Штати Америки зберігають статус основного імпортера українських ІТ-послуг протягом останніх 10. Водночас, ключовою тенденцією є поступове збільшення обсягів співпраці з європейськими країнами, зокрема Швейцарією, Ізраїлем, Німеччиною, Польщею, а також іншими державами – це відображає нові стратегічні напрямки розвитку міжнародної торгівлі України.

Україна має всі передумови для виробництва різноманітних послуг, оскільки володіє науковими розробками, технологіями та кваліфікованими кадрами, що є важливими в умовах становлення інформаційної економіки. Для покращення своїх позицій на міжнародному ринку послуг важливо зосередитися на диверсифікації експорту цих послуг. Також можна використовувати географічне положення країни для розвитку транспортної інфраструктури та туризму. Проте це можливо лише після завершення військових дій та процесів розмінування.

Через складнощі третині компаній сфери послуг довелося змінювати

звичні бізнес-процеси та навіть скорочувати персонал. Попри війну підприємства зі сфери обслуговування продовжують адаптуватися, підтримувати діяльність та удосконалювати ринок послуг..

Перелік країн, що співпрацюють з Україною в контексті експортно-імпортних відносин в сфері послуг достатньо великий. Найвищі обсяги експорту послуг Україна здійснювалися до війни в такі країни, як Велика Британія, Ізраїль, Кіпр, Німеччина, Об'єднані Арабські Емірати, Польща, США, Туреччина та Швейцарія. При цьому до російської воєнної агресії відмічалася тенденція до щорічного зростання вартості експортованих послуг по основних країнах-партнерах. Війна в Україні та торговельна війна лідерів світу перевели на якісно новий рівень глобальні протиріччя і конфронтаційні тенденції та започаткували нові за формою і змістом протистояння політичного й економічного характеру. Отже, Україні потрібно знайти своє місце в новому світовому політичному і економічному просторі, відроджуватися та трансформуватися у міжнародний ринок послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Global goods trade on track for gradual recovery despite lingering downside risks.2024. October 10. URL: https://www.wto.org/english/news_e/news24_e/stat_10oct24_e.htm
2. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku>
3. Українська економіка у 2024 році: спецвипуск Трекеру URL: https://ces.org.ua/ukrainian_economy_in_2024/
4. Сіденко В.Р. Виклики і можливості для стійкого економічного розвитку України в контексті глобального транзиту. Економіка України. 2024. № 1. С. 3-30. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/EkUk_2024_1_3%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/EkUk_2024_1_3%20(1).pdf)
5. IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua> › Latest news.